

ՄԵՆԿ

ՀԻՄՆԱԿԻՐ ԳՐԻՔՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի կէս տարվան 6 ռուբ. Առանձին համարները 5 կոպէկով.

Թիֆլիսում գրվում են միմիայն խմբագրատան մէջ.

Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редація «Мшакъ»,
Կամ Tiflis, Rédaction «Mschak»,
Տ է լ է Ք օ Ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(բացի կիրակի և տօն օրերէն).

Յայտարարութիւն ընդունվում է ամէն լեզուով.

Յայտարարութիւնների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպէկ.
Տ է լ է Ք օ Ն № 253.

ԲՈՎԱԼՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Կիրակնօրեայ գրոյց. Անբերրիութիւնից շնորհակալութիւններ. Օպերային ներկայացումները. Նամակ կարտիչ. Նամակ խմբագրութեան. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Արտաքին լուրեր.—ԽՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ.—Մանրանկար.—ՀԵՌԱՊԻՆՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՄԱՐԱԿԱՆ. Յոյսէփ կաթողիկոս Արղութեան:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԿԻՐԱԿԻՆՆԵՐ ԶՐՈՅՑ

Մեծ տօները մօտ են և և զուգ. ընթացող տօնական արամադրութիւն ունէք: Դուք անշուշտ կաննում էք, որ տօները խօսեն ձեզ հետ, որ առօրեայ կեանքի երեւոյթները գտնէ առժամանակ լուսն: Թող այդպէս էլ լինի, այս անգամ մեր զրոյցը նուիրենք օրվայ տօներին: Երէկ Ղազարոսի յարութեան էր: Ի՞նչ է ասում ձեր մտքին այդ տօնը: Մարդը մտած էր, օրերով գերեզմանի ծածկի տակ էր պառկած: Յաւանական խաւարի և ոչնչութեան օթեան. այնտեղից վերադարձողներ չեն լինում: Բայց անհ կանգնում է երկնային գաղափարը այդ փակված գերեզմանի վրա և կենդանարար խօսքը—«Ղազարոս, վեր կաց»—հնչում է այն հողի վրա, որի տակ անայտացել էր դիակը: Եւ նա կենդանանում է. նա պատուով է խաւար գերեզմանի թանձր ծածկը, թողնում է փութեան և մահի վայրը, զուրս է գալիս, սկսում է սպրել, նորից սպրել, վայելել կեանքի բարիքները. մեռածը կենք է դառնում: Այս է ասում մեզ երէկվայ տօնը: Դա մի հրաշք է, բայց մի հրաշք, որ միայն մի անգամ չէ կատարվել երկնքի տակ: Վերջէք ոչ թէ անհատներին, ոչ թէ այս կամ այն անձին, այլ կեանքը, այն հասկանալիութիւնները, որոնք մարդկութեան հիմքն ու հողին են կազմում: Մահը գոյութիւն ունի ոչ միայն անհատների համար: Մեռնում են ազգեր, մեռնում են ամբողջ շէրեր: Յաւանական է այդ ոչնչու-

Բ Ա Ն Ա Ս Ի Ր Ա Կ Ա Ն

ՅՈՎՍԷՓ ԿԱՌՈՂԻԿՈՍ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ

III ՂԻՐՄԻ ԳԱՂՊԱԿԱՆՔԻՆԵՐ

Եկատերիսա Մեծի ժամանակ Ռուսաստանը երկու անգամ պատերազմ ունեցաւ Թիւրքիա մի դէմ: Առաջին պատերազմը սկսվեց 1768 թ-ին և շարունակվեց մինչև 1774-ը: Բազմաթիւ անհաջող ճակատամարտերից, որոնք առաջացրին այդ պատերազմը, մենք կը յիշատակենք մէկը, որ անմիջապէս կապ ունի մեր պատմութեան հետ: Դա Ղիւրմի հարցն էր: Ղիւրմի թերակողքին թաթարական մի առանձին խանութիւն էր կազմում. բայց նա միանգամայն անկախ պետութիւն չէր, այլ հպատակված էր Թիւրքիային: Որքան որ Օսմանեան պետութիւնը Եւրոպայի համար մի անհղ զինուորական ոյժ էր ներկայացնում և աշխարհակալութիւններ էր անում, Ղիւրմը, իբրև այդ անընկճելի պետութեան վասուպ, այնքան ուժեղ էր, որ մի կատարեալ պատուհաս էր հանդիսանում մասնաւանջ թոյլ Ռուսաստանի համար: Թաթարները անդադար արականքներ էին գործում զէպի ուսաց հողերը: Հարաւային Ռուսաստանը անտեսական բարեկեցութեան մասին չէր էլ կարող մտածել, ունենալով այդպիսի անհանգիստ, կեղծքիչ հարեւաններ: Բայց անհ ուսաց պետութիւնը սկսում է կազմակերպվել, ուժեղանալ. նրա համար կենսական ահագին նշանակութիւն է ստանում թաթար հրոսակներին զսպելը և համար. նա հոչակից Ռուսաստանի և ուրիշ Ռուս զորավորների անունները: Այդ ժամանակ Ղիւրմի խանութիւնը անշուշտ դարձնելը: Այդ ուղղութեամբ սկսում է գործել Պետրոս Մե-

թիւնը: Ոչ. Յաւանական չէ էլ կարող լինել, քանի որ կայ գաղափարը, որ կենդանացնող խօսքեր արտասանել զիտ գերեզմանների վրա: Եթէ գերեզմանում պառկած կարողանում է լսել գաղափարի ձայնը, կարողանում է մահուան կապանքները թօթափել և զնայ այդ ձայնի ետեւից—նրա համար չը կայ յաւիտեանական ոչնչութիւն:

Թիւրքեցէք պատմութիւնը: Դարերի մասուռով պատած գերեզմաններ, որոնց մէջ պառկած են ազգերը: Բայց քանի քանի այդպիսի գերեզմաններ բացվեցան, քանի փողոց դիակներ վերկացան հողի ծոցից ու սկսեցին ապրել, թարմ, երիտասարդական կեանք սկսել:

Ո՞վ էր այդ հրաշքը կատարողը—Գաղափարը, միշտ և ամեն ժամանակ գաղափարը: Դա ինչ էր ժամանակը, գաղափարը կանգնում էր գերեզմանի վրա և կանչում էր. «Ղազարոս, վերկաց»: Ու բացվում էին գերեզմանները, վեր էին կենում դիակները, կենդանանում էին, շարժվում, գործում: Դրանք մի մի Ղազարոսներ էին, և այդպէս էլ նրանք անուանվում են պատմութեան մէջ:

Յարուկեան առաջ մեռելների մի ամբողջ շարք կայ: Նրանք ամեն ժամանակ էին, նրանք կային երէկ, անցեալ օր, կան այսօր, մեր աչքերի առաջ, կը լինեն վաղը, միւս օրը, մինչև աշխարհի վերջը, մինչև այն ժամանակ, երբ միայ կենդանացնող գաղափարը, որ խօսում է, ձայն է տալիս, զարթոցնում է:

Բայց ովքեր են զարթոցները.—Ոչ ամենքը: Մասնապատ գերեզմաններ կան, որոնք անշարժ են դարերի սկզբից, որոնց մէջ մտածները երբէք Ղազարոս չը պիտի դառնան: Դրանք այն յաւիտեանական դիակներն են, որոնք ակամջ ունեն, բայց չեն լսում, որոնք անզարայ պարիկ են, մտել են գերեզմանայնտեղից ոչ մի ժամանակ յարութիւն չառնելու համար:

Ես շատ կը կամենայի, ընթերցող, ասել ձեզ հաստատապէս թէ մենք ի՞նչ ենք—արդեօք Ղազարոս, թէ յաւիտեանական դիակ: Սա մի շատ հետաքրքրական հարց է: Բայց ի՞նչպէս վճռել:

Դարերի ընթացքում մենք էլ մասնապատ

գերեզման էինք ներկայացնում: Ասիական խաւարը, զքաղաքութիւնները, սուրբ, արիւնք մեզ համար փորել էին շատ խոր ու շատ մութ գերեզման: Բայց անցան այդ ժամանակները: Գաղափարը վաղուց է կանգնած մեր գերեզմանի վրա և վաղուց է կանչում. «Ղազարոս, առաջագիտութիւն, գիտութիւն»: Ականջներ ունենք մենք, բայց լսում ենք:

Նայեցէք ձեր շուրջը: Որքան շատ են փաստերը, որոնք ձեզ բացասական պատասխան են տալիս: Ուր որ նայում էք, հարիւրաւոր բերաններ կանչում են—«Ոչ, ոչ»: Այն էլ ի՞նչպիսի բերաններ—Մեր տէչտ, ինքնաճանաչութիւնից ու ինքնօգնութիւնից դուրի ժողովուրդը, մի ժողովուրդ, որ նստած է խաւարի մէջ, կեղծքով է այն հին քաղաքութիւնների ձեռքին, որոնք մեր գերեզմանի հիմքն էին կազմում: Մեր գրականութիւնը, մեր մատուցը, մեր թատրոնը—ամեն ինչ, որ պիտի փոքր ի շատէ ցոյց տար թէ Ղազարոսների բազմին ենք արժանանում այս լուսաւոր ժամանակներում, ամեն ինչ լալազին, հառաչաւոր, հիւանդոտ է: Ես արքայազմում եմ կենդանութեան այդ նշաններից. նրանք միայն յուսահատեցնել, միայն լացացնել կարող են:

Եւ երես զարձակելով մեր գերեզմանից, ես ասում եմ. երանի այն ազգերին, որոնք Ղազարոսի յարութեան տօնին կարող են վստահութեամբ ասել, թէ իրանք Ղազարոսներ են: Հազար երանի...

ԱՆԲԵՐՐԻՈՒԹԻՒՆ ԿՆԱՍՎԱԾՆԵՐԻ ՕԳՏԻՆ

Ստացանք Ախալքալաքի գաւառի գիւղացիների օգտին: Յղապրներ Մերոսուրի թիւանցներից 4 ռուբլի:

Նոր-Նախիջեւանից՝ Գրիգոր Չալսուչեանից 160 ռուբլի: Լուսիւստանեան և Յակ. Գալսեան, Գինջ-օղուեան և Շալսիլիեան, Պ. Խալսուչեան, Մ. Թուսուզեան 10-ական ռուբլի: Գ. Բախչարայեան, Սրբ. Գալսեան, Գր. Չալսուչեան, Խ. Չալսուչեան, Իսկ. Ա. Զուբարեան, Կ. Շիլեան, Կ. Թիթ-

րեան, Կ. Չալսեան, Գոր-օղուեաններ, Մին. Բերբերեան, Ս. Բախչարայեան, Կ. Չիլեան, Գ. Ալախանեան, Կ. Խօջայեան, Ե. Բայեան, Մ. Լալաղարեան, Բ. Խաչուրուզեան, Ս. Պոպով 5-ական ռուբլի: Մ. Իսկինդարեան, Ն. Գիտեան, Կ. Սազիրեան, Պ. Ավաբեան, Կ. Ա. Թիթրեան 3-ական ռուբլի: Մ. Առաքեան, Ն. Բարոնեան, Ս. Մալախեան, Ա. Թիթրեան 2-ական ռուբլի: Բ. Գուսայեան 1 ռ. 50 կ., Ա. Գալսեան 1 ռ., Կ. Չալսեան 1 ռ., մանուկ Ս. Չալսուչեան 15 կոպ.: (Հանված է ճանապարհածախս 65 կոպ.):

Բագուցից՝ 1) Գրիգոր, Սարգիս, Իսակ ընկերներից 20 ռուբլի, 2) Մ. Բաբաբեկեանից 7 ռ. 50 կոպ., որ հաւաքված է Բախաւանիում:

Շամախուց՝ Անյայտից 5 ռուբլի: 100 գիւղից (Սոյի գաւառ) ուսուցիչ Խաչ. Տէր-Յնօքեանից 10 ռուբլի, որ նուիրել են. Գալսեանից Աղաբ, Սահալեանից Մինաս 50-ական կոպէկ, Խաչ. Տէր-Յնօքեանից 3 ռուբլի: Գիւղի գաղոցի աշակերտներ. Կործեան Աւետիս, Մազիրեան Մեղծոս, Եղալիսեան Թադհանէս, Սահալեան Յակոբ, Փաչիլեանեան Յակոբ 1-ական ռուբլի: Ավիկան Կարապետ, Գեայեանեան Վահան 50-ական կոպէկ: Ընդամենը 206 ռ. 50 կ., որ խմբագրութեան մէջ եղած 2107 ռ. 64 կ. զուժարի հետ միասին կանխ 2314 ռուբլի 14 կոպէկ:

ՕԳՆԱԾՆԵՐ ԵՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՄՆԵՐ

Արքեպիսկոպոս Թաթարոսի գաւառից ներկայացուցանեցին տուին նոր օպերաներ՝ «Լուսիւս» Դոնիցետտի, «Երեսօր» Մեյերբերի, «Մօմօմաբուլա» Ռիլլիեի, «Ալիբիկուհի» Մեյերբերի և «Համիտա» Ամբրուաջ Թօմայի: Բացի Ալիբիկուհուց՝ բոլոր վերոյիշեալ օպերաները ներկայացվեցին յատկապէս արտիստուհի Լուիզա Տիտարայի համար, որոնցից երեքում նա կատարում է իւրաքարի դեր, իսկ «Մօմօմաբուլա»-ում լուսնատի դեր, որով բոլոր գերերի ընտրութիւնն էլ գիտակցութիւնից զուրս է: Հեղինակները զիտմամբ այդպիսի գործող անձինք են ընտրել, որպէս զի կարո-

էր: Ղիւրմի մէջ կազմվել էր երկու կուսակցութիւն—Թիւրքական և ռուսական: Պետեմկինը ամեն ջանք գործ էր դնում, որ տիրապետող հանդիսանայ ռուսական կուսակցութիւնը, երբ գրառական կաշառքները չէին կարողանում պատշաճաւոր ազդեցութիւն գործել, երկրի ներսն էին մտնում ռուսաց զորքեր և կայաքաղը վճռվում էր զէնքի ոյժով: Թիւրքեան իր թուրութեան պատճառով չէր կարողանում ազդու բողոքներ ներկայացնել այդ միջամտութիւնների դէմ, որոնք Ղիւրմի անկախութիւնը մի անուանական բան էին դարձնում: Ռուսաց կուսակցութիւնը զօրեղացու, Շահին-Գիրեայ, ռուսների թեկնածուն, խան դարձաւ ռուս զորքի օգնութեամբ և Դէվլետ-Գիրեայ խանը, թիւրքական թեկնածուն, փոխաւ Թիւրքեա:

Բայց այդքանով չը բուսակապացու Պետեմկինը: Պէտք էր միանգամայն թուրքացնել Ղիւրմի խանին, որպէս զի նա ինքը հարկադրված լինի զիմել ռուսներին և նրանց օգնութիւնը խնդրել: Այդ քաղաքականութիւնն էլ աջողվեց: 1778 թ-ականին Պետեմկինը տեսնում էր, որ Ղիւրմի անկախութեան վերջ տալու ամենապարամար ժամանակն է: Եւ նա վճռեց մի նոր հարւած էլ տալ Շահին-Գիրեայ խանին: Ղիւրմում հին ժամանակներից ապրում էին ըստական թուրք ջրիտոնեաներ—յոյներ և հայեր: Գրիտոնեայ ազգաբնակչութիւնը խանի եկամուտների գլխաւոր աղբիւրն էր կազմում, որովհետեւ նրա ձեռքում էին գտնվում Ղիւրմի լեռնային մասի արդիւնաբերութիւնը, այդպէս գործութիւնը և երկրագործութիւնը: Եթէ կարելի լինէր երկրից զուրս հանել այդ ազգաբնակչութիւնը, այն ժամանակ Ղիւրմի ամբողջ ծոււ էր Ղիւրմը նուժերել մասին: Եւ իր նախապատրաստութեամբ էր Եկատերիսային իրագործել այս ծրագիրը: Ժամանակը յարմար

զանն իրանց կոյորատուրա գրելու հմտութիւնը մեծ ծաւալներով ցոյց տալու Շատ հաղուա- գիւտ է այս դերերը լաւ կատարող արտիստուհի կոյորատուրա—սօպրանուօ Լուիզա Տետրապօլինի համալսարանի հոշակ ունի այս ճիւղում եւ անհկարգաբար զեղեցիկ ու զեղա- բուսեալութեան է կատարում նրանց իր խաղով եւ արտաքուց կարգի մաքուր երգեցողութեամբ։ Աշխարհում օպերայում, որը արվեստի 23-ին, մի անգամ եւս ցոյց տուց Տետրապօլինի իր տաղանդը Օֆֆիկայի դերում։ Ժողովուրդը մնացել էր հիացած, Տետրապօլինի ստացաւ անթիւ ծաղիկներ։ Համէտի դերը Նախօրվի կատարեց մեծ պիտանութեամբ եւ զգացմունքով, մանաւանդ որ այս անգամ նրա ձայնն էլ շատ լաւ էր հնչում։

Կարա-Մուրզա

ՆԱՄԱԿ ԿԱՐՄԱԿ

Մարտի 20-ին

Երկու շաբաթ արանից առաջ ամբողջ Կարա- Մուրզան ու վրա էր լինում գետի եւ ճիւղերում փախչող լճի բարձրանալու առիթով։ Զրի ախիքն գտնվող ստորին մի քանիսները բաւական վր- նասներ կրեցին, մի քանիսներն էլ բաւական անհանգստութեան մէջ էին անցկացնում օրե- բը ջրի աւելի բարձրանալու երկիւղեց, բայց, բարեբաղդաբար, օրերը սկսեցին ցրտել եւ ջուրը, փոխանակ բարձրանալու, աւելի փոք- բացաւ ու վտանգն անցաւ։ Վտանգն անցաւ, բայց միայն մի տարի ժամանակամիջոցի հա- մար։ Ամեն տարի մի եւ նոյն մարդիկ, մի եւ նոյն խանութպանները անազին վնասներ են կրում, բայց դարձեալ չեն խառնուած։ Զիջող է, կան վնասներ, որոնց առաջը առնել չէ կարե- լի, քանի որ քանակարանները ջրի ախիքն են եւ ջուրն անսպասելի կերպով բարձրանում է, բայց կան եւ վնասներ, որոնք առաջանում են միմիայն ժողովրդի անտարբերութեան եւ ան- հեռատեսութեան չորհրդով։ Օրինակ, փայտ ծա- խողները, չը նայելով որ անոն տարի, լճի բարձրանալու պատճառով, անազին կորուստ- ներ են ունենում, որովհետեւ ջուրը մեծ քա- նակութեամբ փայտեղէն քշում տանում է, ո- բը հանելու վրա անազին ծախսեր են անում, բայց դարձեալ մի եւ նոյն ձեւով նոյն տեղում են դարձում փայտը, կարծես նրա համար, որ նորից ենթարկվին շարժարաններին, ծախսերի եւ կորուստի։ Զրի մօտ գտնված անհրն ու խանութները, չը նայելով որ շատ ու շատ ան- գամ են վնասների ենթարկվել, ներքնայարկե- բը ջուր լցվելու պատճառով, բայց երբէք նա- կարգուշտութիւն չեն բանեցնում եւ շատ քչերն են նախօրը դատարկում այդ ներքնայարկերը։

Ընթերցողները զուգէ յիշում են 1887 թ-ի սարսափելի հեղեղը, որ համարեա շատ տեղեր Կարում տակն ու վրա արաւ եւ չափազանց

մեծ վնասներ հասցրեց, բայց կարեւորները միայն ջուրը բարձրանալու են յիշում այդ սարսափը եւ ջուրն իջնելու հետ էլ նրան մո- առնում են, ոչ մի միջոցի չը ձեռնարկելով այդ տեսակ հեղեղների հարաւորութեան ա- ռաջն առնելու համար։ Երբ դեռ, մանաւանդ անձրեւի եւ ձիւնի ջրերից գոյացած ճեւարամ- փաշա լիճը սկսում են իրանց աւելումը, ժողովուրդը նոր է սթափվում իր քնից եւ նոր է սկսում տաք տաք վիճակ եւ զանազան մի- ջոցներ առաջարկել հեղեղների առաջն առնել- լու համար, իսկ երբ հեղեղն անցնում է, նո- րից մտնանում է ամեն ինչ եւ նորից ընկղմ- վում իր քնի մէջ։

Բանի տարի է, որ խօսվում է, թէ պէտք է լճի հոսանքը փոխել զէպի ուրիշ կողմը, կամ լճի փոքր պէտք է լցնել ու ճանապարհը կա- նոնաւորել, որպէս զի ջուրը դալուն պէս հոսէ ու չը լճանայ, բայց միշտ էլ այդ խօսքը մնում է միայն խօսք՝ հետեւեալ տարին կրկնվելու համար եւ ոչ մի գործնական միջոցի չէ ձեռ- նարկելու։ Եթէ տեղական իշխանութիւնը բա- պասում է, որ կարեւորները նախաձեռնող լի- նեն այդ բանի մէջ, շատ է սխալվում, որովհե- տեւ մինչեւ այժմ պէտք է ճանաչած լինի իր ժողովրդին, որ նա այդ բանին ընդունակ չէ։ Պէտք է իշխանութիւնն ինքը առաջ անցնէ եւ միջոցներ գտնէ, կէթ ոչ ջրի հոսանքը փոխե- լու՝ զօնէ փոքր լցնելու եւ ճանապարհը հար- թիւ լու, ինչպէս անցեալ տարի ճանապար- հի մի մասը կանոնաւորեց ու չինեց ու- տիկանապետ Իլիան Խերիտովիճէ եւ զգալի կերպով կարողացաւ լճի աւելումները ար- ռաջն առնել, ի հարկէ, մասամբ միայն, որով- հետեւ, որքան մեղ յայտն է, իշխանն այդ ա- ըրել է իբրեւ փորձ։ Յոյս ունենը, որ փորձի աջողութիւնը ու նպատակադարձութիւնը կը խրախուսէ պ. ոստիկանապետին իր օգտակա- ձեռնարկութիւնը դուրս բերել, որպէս զի թէ ժողովուրդն ապահով լինի եւ թէ ինքը նոյն- իսկ ստիպված չը լինի ամբողջ դիտել փողոց- ներում չըջել եւ սրան ու նրան զգուշացնել արթուն լինելու պատահարների դէմ։

Ն. Նորատեան

ՆԱՄԱԿ ԽՐԱՊԱՐԿՈՒԹՅԱՆ

Բազու, մարտի 16-ին
Թոյլ տուէք մեր բուն զգուշացող յայտնել զէպի այն արհամարհանքով եւ փրճու մեծա- մտութեամբ շաղկապած ոտնը, որով Երեւանի երդուեալ հաւատարմատար պ. Գ. Մնացական- նանց իր ամօթաբար արարքը ծածկել փորձեց եւ որի արժանի պատասխանը ստացաւ «Մշակ» ինքնաշարժ մատակարար թղթակցի պ. Ա. Դո—ից։ Այսպիսի մի ժամանակ, երբ անար- դարութեան ամեն տեսակ հարուածների տակ անբացող ժողովուրդը արդար իրաւունքները պաշտպանող, ամեն վտանգ յանձն առնող թղթ-

թակցիներին ճակատակցութեամբ են դրել զանա- զան արքայութեան, գինեկաճառների եւ մարդ- կային արհուխիչը կոտորուածները, — առում ենք, այդպիսի մի ժամանակ, վերջին- ներիս զարկիներին նախանձել են սկսել ու- անող Դրամպօլի եւ փաստաբան Մնացակա- նանների նման մարդիկ... Էլ ինչն էնք վը- ղովում միկիտանների, չարչիների արարք- ներից։

Բայց նոր տիպի դիպլոմաւոր քաջագործների արարքները աւելի հեռուն են գնում։ Մինչդեռ «Մշակում» պ. Մնացականեան յայտնում է թէ արհամարհում է իրան վերաբերեալ գրուածք- ները, բայց իրօք նա ոչ թէ արհամարհում է, այլ բուն միջոցներ է ձեռք առել ապապիլու- անձնակախապէս վնասելու պ. Ա.—Դոին։ Ա- մօթ, հազար ամօթ...

Ռ. Յովնանջանեանց

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Մօտ օրերում Թիֆլիս եկան Ֆրանսիացի երկու գիտնականներ, յայտնի հայագէտ Պօլ Օբրի եւ Գաստօն Դիւլալը։ Առաջիկայ երկու- շաբաթի օրը երկու գիտնականները մտադիր են ուղևորվել Էջմիածին, ուր եւ կը մնան առ- ժամանակ գիտնական հետազոտութիւններ ա- նելու համար։

«Րուսիա» լրագրին հեռագրում են Օրեսա- յից, որ մարտի 18-ին, առաւօտեան ժամի թ-ից մի քանի րոպէս, քաղաքում տեղի է ունեցել երկրաշարժ։ Զգացվել են երկու ստորերկրեայ հարուածներ։ Անկողնում պակասները զգու- էին մանձախաչների ճօճումը, սպակիները զոզ- ղողում եւ զնդհնում էին, առաստաղներից կայն արած լապտերները եւ ջահերը մի քա- ոորդ ժամ շարունակ տատանվում էին։

Պետերբուրգի լրագրները հաղորդում են, որ մարտի 17-ին, Կարապլիյի գործի զննու- թեան ժամանակ, որը մեղադրվում էր ժողովր- դական լուսաւորութեան միկիտարին սպանե- լու մէջ, նախազանու էր դատաստանական պալատի նախագահ Դէյուրիին, մեղադրում էր պրօկուրորի օգնական Գրէշնիքեր, իսկ այդու- պանում էր երդուեալ հաւատարմատար Տուր- յանինով։ Դատակարարային ներկայացուցիչներ էին՝ ազնուականութեան պարագլուխ Զինօ- վիիկ, Պետերբուրգի քաղաքապետ Լիկեանով եւ Լախուայի վոյստոյեւ աւազը Դահլիճի բոլոր տեղերը — թիւով 60) — բաժանված էին տոմսա- կներով եւ նրանք դրուված էին դատաստա- նական վարչութեան բարձր ներկայացուցիչ- ներով։ Հասարակութեան մէջ նստած էին ար- դարադատութեան միկիտար Մուրավիեով, ներ- ժին գործերի — Սիպեաղին եւ Ֆինանսների — Վիտտէ։

Ուրբաթ, մարտի 23-ին, Թիֆլիսից մեկնել

բարձրացելու դէպքում յայտնում էր խանի կա- ռավարութեանը, թէ քրիստոնէաների զաղթա- կանութիւնը կատարելու է քրիստոնէաների ցանկութեան համաձայն, թէ Ռուսաստանը չէ կարող այդ քրիստոնէաներին թողնել վտանգի մէջ։

Գործը պէտք էր կատարել արագութեամբ, որ- պէս զի թէ զաղթող ազգաբնակիչներն եւ թէ Լիբիի թաթարների անհամաձայնութիւնը նոր գիտարութիւններ չը յարուցանէր։ Պէտք էր նոյնպէս ազդել հայերի վրա, որ նրանք չը լայնուեն երկար։ Ահա այդտեղ Պետիովինին օգնեց Յովնէփ արքեպիսկոպոս Արղուսեանը, Պետարով վարդապետի միջոցով ազդելով հայե- րի վրա *):

Գաղթականութիւնը, կամայ թէ ակամայ, սկսվում է 1778-ի յունիսի Գրիստոնէաներին Լիբիից դուրս տանողները Սոււվորովի զօր- քերն էին, որոնք շատ դէպքերում դիմում էին բնութեւնին, այնպէս որ կոմս Բուսիանցով հարկաւոր համարեց հրամանագրել Սոււվորօ- վին, որ բուն կերպով հարկադրական միջոց- ներ չը գործադրվեն **)։ Գաղթականութեան համար նշանակված էին 6000 ապլեր, ժողո- վուրդը հեռանում էր երկրից խմբերով, վեր- ջին խումբը սեպտեմբերի վերջին դուրս եկաւ եւ հոկտեմբերի վերջերին դեռ չէր դադարել գաղթականութեան հոսանքը։

Իւրաքանչիւր ազգութիւն առանձին տեղ պիտի ստանար եւ արբեր անխառն օտարների հետ։ Հայ-լուսաւորչականների համար տեղ նշանակվեց Դոն գետի ափին, Բոստով քաղա- ճի մօտ, իսկ հայ-կաթօլիկները տարվեցան Եկատերինսկով քաղաքը, որ նոր էր հիմնել Սոււվորովի քաղաքը։

* 2. Գունչերան, Պատմ. գաղթ. Երևան հայոց. ԱՆԵՍԿԻ, 1895, էր. 28.
**) Դյոբրովնի, հատ. II, էր. 698.

զէպի Մօսկովա Մօսկովայի կայսերական հա- գիտական ընկերութեան նախագահ կոմսուհի Ուլարովա։

«НОВОСТИ» լրագրին հեռագրում են Սարկո- վից, թէ այնտեղ ոստիկանապետի կարգադրու- թեամբ, արգելված է բեմի վրա ներկայացնել «Ուրախութեան սարկուհին» պիէսը։

Կէս-կուրսային զննութիւնները Պետերբուր- գի համալսարանում կը սկսվեն ապրիլի 3-ին, իսկ վերջնական զննութիւնները այնտեղն անհատականութեամբ տեղի կունենան այն միջ- նակարգ դպրոցների շինութիւնների մէջ, ո- ռոնք յատկապէս նշանակված են համալսա- րանական զննութիւնների համար։

Մարտի 18-ին, ինչպէս հաղորդում է «Рух. Вѣд.» լրագրի Պետերբուրգի թղթակիցը, պատ- կերների շարժական ցուցահանդէսը այցելեց մեծ բազմութիւն։

Մեծ պատի վերջին շաբաթվայ ընթացքում, ինչպէս հաղորդում է «Новое Обозрение» լը- բագիրը, Բաթումից Թիֆլիս կը գան 175 տու- բիսաներ։ Նրանք կը մնան այստեղ երկու օր եւ յետ կը դառնան Բաթում Զատիկի օրը։

Նոյն լրագիրը հաղորդում է, որ վերջին ժա- մանակ թիֆլիսում գործածութեան մէջ երե-ւացել են կեղծ 20 կօպէկանից դրամներ։ կեղծ դրամը իսկականից կարելի է զանազան միայն մանրադրոշմի զննութեամբ. կեղծի վրա «2» թւանշանը շատ հեռու է «0»-ից եւ բացի դրանից՝ փոքր ինչ ծուռ դիրք ունի։

Պետերբուրգի լրագրները հաղորդում են, որ մարտի 17-ին, Կարապլիյի գործի զննու- թեան ժամանակ, որը մեղադրվում էր ժողովր- դական լուսաւորութեան միկիտարին սպանե- լու մէջ, նախազանու էր դատաստանական պալատի նախագահ Դէյուրիին, մեղադրում էր պրօկուրորի օգնական Գրէշնիքեր, իսկ այդու- պանում էր երդուեալ հաւատարմատար Տուր- յանինով։ Դատակարարային ներկայացուցիչներ էին՝ ազնուականութեան պարագլուխ Զինօ- վիիկ, Պետերբուրգի քաղաքապետ Լիկեանով եւ Լախուայի վոյստոյեւ աւազը Դահլիճի բոլոր տեղերը — թիւով 60) — բաժանված էին տոմսա- կներով եւ նրանք դրուված էին դատաստա- նական վարչութեան բարձր ներկայացուցիչ- ներով։ Հասարակութեան մէջ նստած էին ար- դարադատութեան միկիտար Մուրավիեով, ներ- ժին գործերի — Սիպեաղին եւ Ֆինանսների — Վիտտէ։

Մարտի 19-ին Պետերբուրգում փակվեց զէստօլի բժիշկների համաժողովը, որ, ի միջի սյուղ, վճնեց զէստօլի բժիշկների պարբե- րական համաժողովը կազմել ոչ չորս տարին մի անգամ, ինչպէս կաղմվում է այժմ, այլ ե-րեք տարին մի անգամ։ Համաժողովը ցանկու- թիւն յայտնեց նոյնպէս միութիւն պահպանել զէստօլների բժշկական եւ սանիտարական գործունէութեան մէջ։

Գիտարեւտաի Կայսերական ակադեմիան կազմակերպում է զեղարուեստական շարժա- կան ցուցահանդէս, որ, զանազան քաղաքների բնակիչներին մատչելի դարձնելու համար, կը տեղափոխվի քաղաքից քաղաք։

Պետեովիկերն ի պատիւ Եկատերինսկայի Այտնեղ գնում ենք գաղթական հայերի թի-ւը, ինչպէս նշանակված է ուսուցի այն ժամա- նակվայ պատճառական թղթերում։

Գաղթել կեն.

Կաֆայից (Թեոդոսիա).	5511 հոգի
Բաղրասարայից	1375 »
Կարասուրբազայից	2809 »
Կօրովից	1804 »
Ակուէչտից (Սիմֆերօպօլ).	259 »
Հին Լիբից	160 »
11,418 քաղաքացի	

Գիւղերից․

Թաթիլ	22 հոգի
Մէլեք	72 »
Կամիչլակ	121 »
Սալա	224 »
Չուրակու	40 »
Թօփչակ	10 »
Սուլթան-Սալա	57 »
Ուրթալակ	406 »

Այս բազմութիւնը թափվեց Դոնի տափարակ ափը եւ ներկայացնում էր իւրաքանչիւր բազ- մամարդ գաղթականութեան ցաւակի պատկե- բը։ Մի ժողովուրդ էր դա, կարված իր հողից ու ջրից, ընկած բոլորովին օտար, անձանթ երկրի, կլիմայական եւ աշխարհագրական ան- սովոր պայմաններին մէջ։ Տեղաւորել այդքան բազմութիւնը, հողի ու կենդանութիւն հեռու- չնչն նրան, հաստատել նրա համար կարգ եւ կանօն եւ ստեղծել ամենքի համար մի լաւ վի- ճակ — այս բոլոր հոգսերը վերապահված էին Արղուսեանին։

(Վը շարունակվի)

*) Դյոբրովնի М. «Присоединение Крыма», СПб 1885, հատ. I, էր. V.
**) Այդպիսի հայերի մէջ բաւական լատին դեր կատարել է մի ոմէ հարկաւոր Մարկուս։
***) Դյոբրովնի, հատ. II.

*) Դյոբրովնի, հատ. II, էր. 561:

Լորդոզ պետությունները որ վայելում էր նա պատերազմից առաջ. միև կողմից Յու- նաստանին տրված է կատարելա իրաւասութիւն իր թիւքահանակ հպատակներին վրա:

ՊԱՐԻՉ: Երեկոյան ժամի 7-ին մեռաւ օրերից Չեկերինս:

ՊԵՏԵՐՆՈՒՐԳ: Բարձրագոյն հրաման. Ազա- տելով Նորին Բարձրութիւն պրինց Ալեքսանդր Պետրովիչ Օլգենուրզովիչին, իր խնդրի հա- մաձայն, ժամատարի դէմ կուելու եւ առաջն առնելու համար 1897 թ. յունվարի 11-ին, Մեր հրամանով հիմնված առանձին յանձ- նածողովի նախագահութեան պարտաւորու- թիւններէն, Ամենաողորմածարար հրամայում ենք, որ այդ յանձնածողովի նախագահ լինի ներքին գործերի մինիստրը:

24 մարտի

ՊԵՏԵՐՆՈՒՐԳ: Բարձրագոյն ուկրազով, Նո- րին Կայսերական Մեծութեան անմիջական հո- վանաւորութեան տակ, հիմնված է ռուսական եկեղեցական պատկերադրութեան ինստիտու- տի մասնածողով:

Մարտի 23-ին Կայսր Նիկոլայ II-ի անուան ժողովրդական տան մէջ կայացաւ ներկայացում զինուորական զորացիների համար: Ներկայաց- ման սկզբին ժամանեցին զինուորական զորաց- աների Օդեսսոստիտ գլխավոր պետը՝ Մեծ Իշ- խան Կոնստանտին Կոստանտինովիչ եւ զին- ւորական մինիստրը:

ԿինՎ: Եղանակը արեւային է. խոտ ե- րեւաց:

ՉԻՍՏՈՊՈԼ: Անճրեւ է: Կամա գետում ջուրը աւելանում է:

ԿԱՉԱՆ: Սառուցի առաջին շարժումն է նը- կատվում Վոլգա գետում: Պարզ, տաք եղա- նակ է:

ԼՈՆԴՈՆ: Կիտլեներ հաղորդում է Պրետո- րիայից, որ Պրումեր առանց արգելքի գրաւեց Պիտոպոլիսը: Յրէն աւար վերցրեց էլի մէկ արագածից թնդանով, որ վերջին էր, որ թշնամին ուներ հարաւ-արեւելեան շրջանում, յետոյ շատ սայլեր եւ տաւար: Բոէրների զոր- քերի մի մասը, անցնելով Օրանժեան գետը, Կապի գաղութից անցաւ Օրանժեան գաղութը:

ԻՆՆԻՒ: Դարասէլ եւ Անդրսուն գեներալ- ները չը թոյլ տուեցին թշնամուն փախչել Յրէյդէյդեան շրջանում դէպի հիւսիս եւ քչեցին դէպի հարաւ, մի եւ նոյն ժամանակ գրաւեցին մէկ թնդանով: Բաղմաթիւ բոէրներ գնում են դէպի Չուլուանդի սահմանը:

ՏՈՒԼՈՆ: Ռուսաց զինուորական նաւերի մի խումբ, ծովագետ Քերիլովի հրամանատարու- թեամբ, ճանապարհ ընկաւ դէպի Բարցէլոնա:

ՊԵՏԵՐՆՈՒՐԳ: Դոնբէրգի գործի վերաբեր- մամբ դատավճիռը հետեւեալն է. մեղաւոր ճա- նաչկելով, բայց արժանի ներողամտութեան, սպանութեան մէջ զայտարած եւ վրդովված զրուցեամբ, Գեկիկեր գատապարտված է բո- լոր իրաւունքներից զրկվելուն եւ բերդարգե- լութեան կալանաւորների ուղղիչ բաժնում ե- րեք տարով:

Խաբազիքի ԱԼԷԿՍԱՆԴՐ ԲԱՆԱԹԱՐ Հրատարակիչներ թԱԳՈՒՂԻ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ ԻՍԱՀԱԿ ՄԷԼԻԲ-ԱՂԱՄԱԼԵԱՆ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Մամուլի տակ է ԱԼԷԿՍԱՆԴՐ ԵՍՏՈՐԵԱՆԻ ԳՐԶԻ ՀԱՆԱՔՆԵՐ նոր աշխատութիւնը:

Գրքի երեք զարգարված կը լինի նկարիչ Վ. Սուրէնեանցի նկարով:

Գինն է 50 կոպէկ

Դիմել հեղինակին՝ Москва, Садовая—Ка- ретная. меб. ком. Носальскаго. Ал. Пагу- рьяну. 2—3

Երես տեսաւ Ա. Լ. Ա. Ա. Յ. Ե. Ա. Ի

ԱԼԲՕՄ

Կարս քաղաքի եւ նրա շրջանի տեսարաններ. (Կարս, Սարիղամիշ, Արզահան, Խնձկոնք, Մաղաւսու բերդ, Անի, Բազմայր, Հոռոմոս, Չրփու. ընդամենը 32 նկար):

Գինն է 1 ռ. 50 կ. ճանապարհածախսով:

Դիմել՝ А. Далаянцу. С. Петербургъ Зна- менская 9. кв. 15.

ԱՆԴՐԿՈՎԿԱՍՏԱՆ ԵՐԿԱՌՈՒՂԻ
(ժամերը Վեսերբուրգի հաւաքով)
տարբերութիւնը 58 րոպէ:

№ 5 գնացք: № 3 գնացքը.
Բազուից դուրս է գալիս ցեր. 3 ժ. 5 ր. գիշ. 11 ժ. 15 ր.
Քիֆլիս է հասնում առ. 8 ժ. 23 ր. կր. 5 ժ. 35 ր.
Քիֆլիսից դուրս է գալիս > 9 > 3 > կր. 6 ժ. 30 >
Բաթում է հասնում կր. 9 ժ. 11 > առ. 7 ժ. 10 >

№ 6 գնացք: № 4 գնացքը.
Բաթումից դուրս է գալիս առ. 8 ժ. 56 ր. կր. 10 ժ. 47 ր.
Քիֆլիս է հասնում կր. 8 ժ. 42 > առ. 11 ժ. 18 >
Քիֆլիսից դուրս է գալիս > 9 > 22 > > 12 > 36 >
Բազու է հասնում ցեր. 1 ժ. 25 > > 7 > — ր.

արագ գնացք
Նաբաթը մի անգամ, շրեքարթի օրերը.
Քիֆլիսից դուրս է գալիս առաւ. 7 ժ. 56 ր.
Բազու է հասնում երեկ. 9 > — >
Բազուից դուրս է գալիս առաւ. 6 ժ. 50 >
Քիֆլիս է հասնում երեկ. 8 ժ. 12 >

—
Քիֆլիսից դէպի Կարս դուրս է գալիս. երեկ. 10 ժ. —
Ալեքսանդրովի հասնում է առ. 8 ժ. 27 ր.
Կարս հասնում է ցեր. 12 ժ. 23 >
Կարսից դուրս է գալիս ցեր. 4 ժ. 12 >
Ալեքսանդրովի հասնում է երեկ. 7 ժ. 40 >
Քիֆլիս հասնում է առ. 6 ժ. 15 >

ԱՌԱՋԻՆ ՄԱՍՆԱՌՈՐ ՀԻՒՆԱԿԱՆՈՅ
Բ. ՆԱԽԱՍՏԱՐԳԵՆԵՐԻ
(Կուկիա, Վորոնոյի արձանի հանդէպ)

ա մ ե ն օ Ր, բ ա ճ ր Կ Ի Ր ա Կ Ի օ Ր Ե Ր Կ Ե:
Ա Ռ Ա Յ Ո Տ Ե Ր Ե

Բ. Ա. Նաւասարդեան—11—12 ժ. վերաբուժու- թեան, վենիսական (սիֆիլիս) եւ միզառեւ. հիւանդ.
Ա. Մ. Յիլովանի—9—10 ժ. աչքի, ներքին եւ նեարդային հ.

Ա. Բ. Գալիլեյի—12—1 ժ. ականջի, քթի եւ կո- կորի հ.
Զ. Բ. Բարանոսեան—11—12 ժ. կանանց եւ երե- յայտց հիւանդ.
Ա. Պ. Կարապետեան—1—1/2 ժ. ներքին եւ երե- յայտց հ.

Ե Ր Ե Կ Ո Ն Ե Ր Ե
Ն. Ն. Ռոստոմբեկով—5—6 ժ. վերաբուժութեան եւ մորթու հ.
Ա. Ն. Եպիսկոպի—6—7 ժ. նեարդային (էլիկ- տրաբուժութիւն), եւ վենիս. հ.
Պ. Ա. Թաւրիանով—7—8 ժ. ներքին եւ երե- յայտց հ.

Բ. Ա. Նաւասարդեան—7 1/2—8 ժ. Վնար 50 կ. չքաղցրեղ քրի համարաբար (կոն- սիլիում) եւ օպիւրալիս համար առանձին.
Օ. Տ. Ասլանբախի—տանը, ծաղկահատ եւ բժշ- կական մարմնամարդ. դիմել 11—1 ժ. Հիւանդանոցի վերատեսուչ:

Բժշկական ՆԱԽԱՍՏԱՐԳԵՆԵՐ

Cafe Siller Kaiser Ferdinands platz
WIEN

Կ Ը Ծ Ա Ն Ո Ւ Ց Ա Ն Ե Մ
որ արձարանին մէջ կը պատրաստվին սուրճ, ա- մինաւորներ ուսուց թէյ, խմիչքներ եւ քաղցրե- ղէններ: Կան օտարազգի լրագրիչներ: 10—10

„ՄՈՒՐՃ“ ԱՄՍԱԳՐԻ
1889, 1890, 1891, 1892, 1893 թ. ամփոփ տարիներ կարելի է ձեռք բերել 50—80% զի- ջումով:
Դիմել—Վիլիամսովսկայա № 24, գրասենեակ Ա. Չարգարեանցի եւ Փ. Վարդապետեանի: (Հ. Զ.) 16—20

Պետերբուրգի բժշկական վարչութեան թոյլ- տուութեամբ Մեծ արկղի վր 5 րուբլի, փոք- րը—3 ր. եւ 1 ր. 50 կ.:

ՆՈՐ ՄԻՋՈՑ
ժողովրդ բուցնելու եւ ամբողջելու համար, ոչնչացնում է թեփը: Գուրս է եկել նաև բոլորովին նոր միջոց

Ձ Ո Ւ Կ Ս Թ Ը
Երեսին ընդլուծելու եւ սպիտակութիւն տա- լու համար, ոչնչացնում է արևի պատճա- րած սևութիւնը, մուգները, տալիս է կա- ռոնի ընդլուծելու եւ սպիտակութիւն: Այդ գնեքը չափաւոր են. մեծ սրտակը, արկղի- կի մէջ, 2 րուբլի, փոքրը—1 ր. 50 կ. Մախվում են բոլոր պարֆումերական եւ դեղամիջոցական խանութներում: Գլխա- տը պահեալը զանվում է Պետերբուրգում, Պուշկինսկայա փողոց տ. № 15, բնակա- րան № 12. պահեստի բաժանմունքները գտնվում են. Քիֆլիսում կովկասեան դե- դատան ապրանքների վաճառման ընկերու- թեան խանութում՝ Սերանեան հրապարակ եւ նրա բաժանմունքում, Միքայելեան վ. ռոզ եւ Բազում. նաև Միքայելեան կանուր- ջի վրա, Պապովի եւ Արխանգելի զեղաու- ներում: Օտարաբաղաճարների պատուէր- ները կատարվում են անմիջապէս պատուով: 85—100

Ա Յ Ս Օ Ր Վ Ա Ն Ի Ց
Մեծ-Ղարաքիլիսա երկաթուղու կայարանում
ԲԱՑ ԱՐԻ ՆԱԻԹԻ ՍԿԼԱՐԻ:
Վաճառումն ամենաձեւաւոր գնով:
Պարագում եւ նոյնպէս կօմիսիոներու- թեամբ:
1—4 **Սաչատուր Տէր-Սիմեօնեանց**

ԲՈՂՎԱԿԱՆ ԿԱՌԻՆԵՑ
Յ. Յ. ՂՈԿԻԷԼԵԱՆԻ
Ընդունում է՝ վէներական, ախտական, մորթու եւ ներքին հիւանդութիւն ունեցողներին:
Առաւօտեան 9—12 ժամը
Երեկոյան 5—8 ժամը.
Միխայլովսկայա եւ Նէմեցկայա փողոցների անկիւն, տուն Սիլվիցկու, մուտքը Նէմեցկայա փողոցից: 6—25

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՇՈՒԿԵՆԱԻԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
„MESSAGERIES MARITIMES“
31-ին մարտի (13-ին ապրիլի ըստ Ն. տ.) մեկնում է Բաթումից, երեկոյան ժամը 5-ին «BAGDAD» շոքեւար, հանդիպելով՝ Տրապիզոն, Սամսոն, Կ: Պոլիս, Սալոնիկ, Սիրա, Պատ- րաս, Մարսէյլ, Հալիք եւ Լոնդոն:
Ուղղակի հաղորդակցութեան տոմսակներ՝ մինչև Պարիզ, նոյնպէս եւ մինչև Շանխայ (Չինաստան), Վլադիվոստոկ գնացողների համար, կարելի է ստանալ պակասեցրած գներով Քիֆ- լիսում:
Ապրանքների եւ տոմսակների մասին հարկ եղած տեղեկութիւնների համար դիմել Քիֆ- լիսում պ. Վ. Յակոբեանին, նախկին Արծրունու գալէրէյում № 127 գրասենեակը, տեղեֆօն № 608: Ընկերութեան գրասենեակը բաց է 9—1 ժամը ցերեկվայ եւ 4—7 ժամը երեկոյան: 1—1

Շ Ո Ւ Ե Շ Ա Ր Ժ
Կ Օ Ն Ֆ Ե Կ տ ի եւ շ Օ Կ Օ Ղ ա դ ի գ ո Ր ծ ա Ր ա ն
Փ. Ն. ՓՐԻԴՈՆԵԱՆ
ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Յայնում է, որ իր գործարանում պատրաստվում են շաքարեղէնների ամեն տեսակ ար- տադրութիւններ, որոնք թէ իրանց յատկութեամբ, մաքրութեամբ եւ թէ մասշտիվ գներով մրցում են Ռուսաստանի առաջնակարգ գործարանների արտադրութիւնների հետ:
Պատրաստում ենք. կարամէլ մրգեղէնից (ФРУКТОВАЯ КАРАМЕЛЬ), կարամէլ լիզված (СЪ НАЧИНОЮ), մարմէլայ (МАСТИЛА), ղէֆիր (ЗЕФИРЪ), դրամէ (ДРАЖЕ), քերվա-շաքար (պղղ-շաքար, ЛЕДЕНЕЦЪ):
Գործարանում աշխատում են հմուտ վարպետներ՝ մաքրաքաղաքի հրաւիրված յայտնի վարպետի հակողութեան տակ:
Պատուէրները կատարվում են անմիջապէս եւ ճշգրտութեամբ:
Ընդ-կուրանալը ուղարկվում է ցանկացողներին ձրի:
Պատուէրների համար դիմել՝ Тифлисъ, Нахаловка, Пакловская улица, собственный Домъ, № 12.
Քիֆլիսում մեր գործարանի արտադրութիւնները ծախվում են հետեւեալ մաշաղիններ- ում—Գ. Ա. Տէր-Սիմեօնեանցի, Զ. Ի. Սուլիս անեանի, Զ. Պ. Պօպօվի, Ծ Ղ Ե. Ս. Ա. Երրանցի մօ վե եր ի, Հ ա ջ Ի-Ի ա խ մ ա ն օ վ ի պարսկական մազաղիւնում, Պ ե տ ր օ ի իտալական մազաղիւնում եւ այլն: (Հ. Կ.) 1—100

Ն Ա Խ Ա Ջ Գ Ո Ւ Շ Ա Յ Ո Ւ Մ Ն
ԾԻՍԱԽՈՏԻ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
Ն. Ի. ԲՈՋԱՐՁԵԱՆՅ ԵՒ ՈՐԴՈՅ ԱՌԵՏՐԱԿԱՆ ՏԱՆ
Թ Ի Ֆ Լ Ի Ս Ո Ւ Մ
(Ֆիրման գոյութիւն ունի 1858 թւից)
Քիֆլիսի մի քանի ծխախոտի գործարաններ իրանց պատրաստած պապիրոսների էտիկե- նորը ս կ ս ե լ են ն մ ա ն ե ջ ն ե լ մ եր է տ ր կ է տ ն եր ի ն. որ եւ այդ արտաքին նմա- նութիւնը մեր մշտական գնոյններից շատերին բաղմից սխալանքի մէջ է գցել: № 8 պապի- րոսները պարունակվում են կարմիր ծրարներում՝ 10 հատը 5 կօպ. արժողութեամբ, արկղիկ- ներում՝ 10-ը 10 կօպ., իսկ № 15 «Միմպատիս» 10 հ. 5 կօպ. եւ № 7—10 հ. 3 կօպ.:
Ուստի Առեւտրական տունը խնդրում է ուղարկութիւն դարձնել Ն. Ի. ԲՈՋԱՐՁԵԱՆՅ ԵՒ ՈՐԴՈՒԲ մակադրութեան վրա: (Ե. Տ. Կ.) 1—6

БАКИНСКОЕ ОТДѢЛЕНИЕ
ТОРГОВАГО ДОМА
АНДРЕЙ БЕНДЕРЪ и С-Ь Я
Баку, Ольгинская ул., пассажъ Шадинова.
РОЗНИЧНОЕ И ОПТОВОЕ
Всѣ столичныя новости
ГРОМАДНЫЙ ВЫБОРЪ: ПОЛОТНЯНЫХЪ И ШЕЛКОВЫХЪ ТОВАРОВЪ
БѢЛЬЕ, ЧУЛКИ, НОСКИ.
САРПИНКА ВСѢХЪ СОРТОВЪ.

Մ օ ա ռ Եր ր ա լ ո յ ս է տ Ե ս ն Ե լ ու
ՖԱՐՐԱՐԻ ՔԱՐՈՂՆԵՐ
Գինն է 1 ՐՈՒԲԼԻ
Քանանները եւ իմ նախկին աշակերտները կարող են ամենայն սիրով ձրի ստանալ օրի- նակները, ուղարկելով միայն պատի ծախք (10 կօպ.):
Գրավաճառները կը ստանան 40% զիջում, եթէ կանխաւ վճարեն դիրք եւ անուագը 10 օրինակ պատուիրին:
Հասցէս. Տվ. Эчмиадзинъ. Типографическому Комитету. Съ передачею С. М. Սեղրակ Մանդինեան 5—5